

## **Van Abelenstraat tot Zeeweg**

### **Een inventarisatie van eksternesten in IJmuiden en de Velsbroek in 1996**

Fred Hopman & Fons Duivenvoorden

#### **Inleiding**

Vanuit het raam van mijn slaapkamer heb ik zicht op een aantal grote lepen die in de Edisonstraat staan. In twee ervan werden eksternesten gebouwd en aangezien de lep toch een aanzienlijk deel het groene gezicht van mijn woonplaats bepaald vroeg ik me af hoeveel Eksters er in heel IJmuiden zouden nestelen. Aangezien Eksters al in december met takken aan het slepen slaan en de nesten in de kale bomen makkelijk te zien zijn was het betrekkelijk eenvoudig om een "adreslijst" van eksternesten samen te stellen. Fons inventariseerde de Velsbroek om de populariteit van nieuwbouw bij Eksters in kaart te brengen.

#### **Methode**

In totaal werden er vijf inventarisatieronden gelopen in het broedseizoen en de verkregen gegevens werden geïnterpreteerd volgens de handleiding van het Broedvogel Monitoring Project van SOVON (van Dijk, 1996). Dit houdt in dat er bij de inventarisatieronden gelet wordt op nesten, paartjes Eksters, nest-indicerend gedrag (zoals het met takken in de bek vliegen) en territoriaal gedrag (bijvoorbeeld het verjagen van soortgenoten). Tussen 1 februari en 30 juni moeten er twee van dergelijke waarnemingen zijn binnen een straal van zo'n 300 meter rond een nest om als territorium aangemerkt te worden.

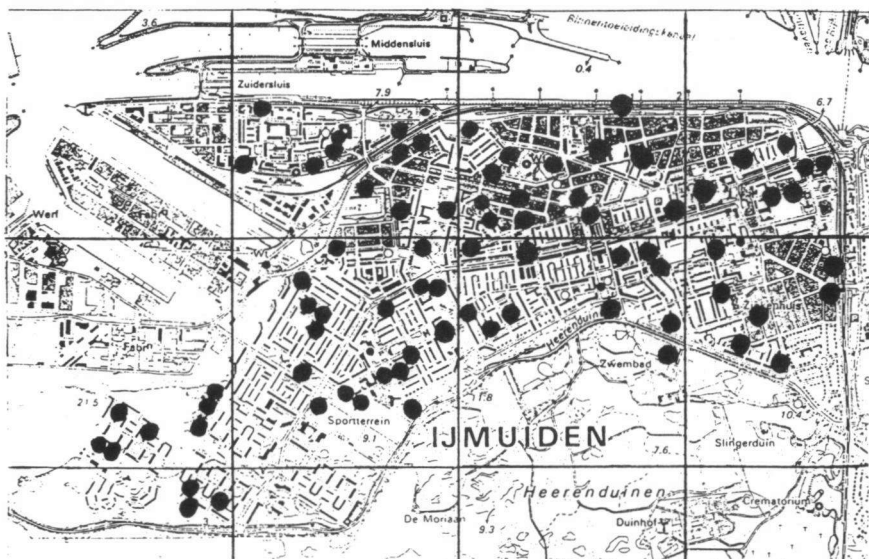
#### **Resultaten in IJmuiden**

Het gebied wat in IJmuiden werd geïnventariseerd werd begrensd door het Noordzeekanaal in het noorden, aan de zuidzijde door de Heerenduinweg, westelijk door de havens en ten oosten door de spoorlijn die evenwijdig loopt

met de Minister van Houtenlaan. De eenvoudigste manier om de Ekstereparen in kaart te brengen was hun adres opschrijven en in een half jaar vijf keer op bezoek komen en noteren of er iemand thuis was. In tabel 1 staat een voorbeeld van de tellijst zoals die is gebruikt.

Tabel 1. Voorbeeld van een tellijst.

Adres	nr.	plaats	Boomsort	Bezet
Edisonstr.	14	straat	lep	- + - + +
Edisonstr.	36	straat	lep	+ + + - -
Houtmanstr.	1	plantsoen	lep	+ + + - -
Houtmanstr.	1	plantsoen	lep	+ + - - -
Stolstr.	11	tuin	Populier	+ - - + -
Heerenduinweg		plantsoen	Eikestruik	- - - - -
Ijm. str. weg. enzovoort.		parkeerpl.	Olijfwilg	+ - - + -



Figuur 1. Stippenkaart van de verspreiding van eksternesten in IJmuiden.

Van de 78 eksternesten die er in IJmuiden zijn aangetroffen waren er 35 waarvan met zekerheid gesteld kon worden dat ze bezet waren, hetgeen neerkomt op ongeveer 45 %. Van de overige nesten was een aanzienlijk deel in goede staat maar blijkbaar niet bewoond. Als we naar de boomsoorten kijken waarin de nesten zich bevonden dan waren de hoge lepen erg in trek als locatie (68 %) gevolgd door de Populier (21 %) en Olijfwilg (10 %). De Eik sluit de gelederen met het laatste procent.

Eksters zijn prima bouwvakkers die niet schuwen jaarlijks vele malen hun lichaamsgewicht aan nestmateriaal hoge bomen in te slepen. De nesten zijn redelijk gelijkmatig verspreid door IJmuiden, het vrijwel boomloze havengebied uitgezonderd. Eksternesten in IJmuiden inventariseren is dus een soort lofzang op de lep, gezien de populariteit van deze taaie, zeewindresistente soort als nestboom. De kap ten gevolge van de lepziekte kan de nestgelegenheid van Eksters mogelijk negatief gaan beïnvloeden.

### Resultaten in de Velsbroek

In de Velsbroek werden er 7 nesten geteld, alle aan de rand van de bebouwing. Te verwachten valt dat het aantal nesten zal toenemen nu het groen in de Velsbroek wat ouder en hoger begint te worden. Wel was er veel vliegverkeer van Eksters vanuit Santpoort naar de omgeving van de Velsbroek.

*Tabel 2. Velsbroek: eksternesten en broedresultaten*

Nr	Plaats	Boomsoort	Bijzonderheden
1	Rijkstr.weg	Populier	gekraakt door Kraai
2	Rijkstr.weg	lep	3 jongen aangetroffen
3	Kweektuin	lep	2 jongen aangetroffen
4/5	Rutte	Populier	6 jongen bij 2 nesten
6	Smugglers	Populier	onbezet
7	Westlaan	Kastanje	2 jongen aangetroffen

## **Conclusie**

Indien er enkel afgegaan zou worden op het aantal nesten dan zou het aantal Eksters in IJmuiden te hoog ingeschat worden. Het broedresultaat in de Velsbroek is (afhankelijk of de nesten van nummer 4 en 5 beide bezet waren) 2,6 of 3,3 jong per nest. Voor IJmuiden bestaat de indruk dat het broedresultaat lager ligt.

## **Tot slot**

We weten nu het verschil tussen IJmuiden en de Velsbroek. Hoe zit het nu met de Eksterpopulatie van Haarlem? En van Hoofddorp? En van de rest van Kennemerland? Als er leden van de vogelwerkgroep mee willen doen aan een Ekstermentelling in 1998, kunnen zij contact opnemen met Fred Hopman. Ervaring is niet vereist, de enige vereisten zijn: omhoog kunnen kijken, kunnen tellen en in staat zijn om dit binnen een halfjaar vijf keer te doen.

## **Literatuur**

- Dijk A.J. van, 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken (handleiding Broedvogel Monitoring Project). SOVON, Beek Ubbergen